

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

הכרה משפטית ביחסי זוגיות

בין בני זוג מאותו מין

- סקירה משווה -

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

ד' בסיוון תשס"ט

27 במאי 2009

כתיבה: עו"ד ליאור בן דוד

אישור: עו"ד הודיה קין, ראש צוות

מבוא

מסמך זה, שהוכן לבקשת חבר הכנסת ניצן הורוביץ, סוקר במבט משווה חקיקה ופסיקה במדינות שונות בכל הנוגע להכרה בנישואין ובהסדרים משפטיים אחרים של יחסי זוגיות (כמו למשל "איחוד אזרחי" או "ידועים בציבור") בין בני זוג מאותו המין.

בישראל, שבה מונהגים נישואין וגירושין על-פי הדין הדתי, אין אפשרות לנישואין בין בני זוג מאותו מין. עם זאת התפתחו בישראל שתי חלופות למוסד הנישואין:¹

החלופה הראשונה היא מוסד "הידועים בציבור" שהכיר בזוגות שחיו יחדיו ללא נישואין והקנה להם חלק הולך וגדל מהזכויות שלהן זוכים זוגות נשואים. בהדרגה בוסס מעמדם של בני זוג מאותו מין שמתגוררים יחדיו כמשתלבים בתוך מוסד הידועים בציבור.²

החלופה השנייה היא רישום במרשם האוכלוסין בישראל של זוגות שנישאו מחוץ למדינה, לרבות זוגות שמטעמים אלה ואחרים לא יכלו להינשא בישראל עצמה. בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון³ במרשם האוכלוסין רושמים נישואין של בני זוג מאותו מין שנערכו מחוץ לישראל (קנדה מאפשרת נישואין כאמור גם למי שאינו אזרח קנדי). מתוקף רישום זה יכולים בני הזוג ליהנות ממעמד אזרחי שווה לבני זוג נשואים, למשל בכל הנוגע לזכויות בתחום הביטוח הלאומי או זכויות וחובות בתחום דיני המס.⁴

בשנים האחרונות הולכות ומתרבות המדינות שבהן נדונה ומתרחבת ההכרה בנישואין או בהסדרים משפטיים אחרים של זוגיות בין בני אותו המין, כאשר במקרים רבים הדיונים בסוגיה זו מעוררים מחלוקת ציבורית רבה. יתרה מכך, כפי שמתברר מהסקירה שלהלן, נושא זה נמצא כיום על סדר היום הציבורי במקומות שונים בעולם, ובחלק מהמדינות ההתפתחותיות בתחום זה – הן ברמת החקיקה והן ברמת הפסיקה – הן תוצר של דיונים ציבוריים, פוליטיים ומשפטיים שהתקיימו (ועדיין מתקיימים) במהלך החודשים והשבועות האחרונים ממש.

להלן עיקרי הממצאים העולים מן הסקירה:

נכון להיום, נישואין בין בני זוג מאותו מין מתאפשרים ומוכרים, על-פי החוק או הפסיקה, בשבע מדינות בעולם – הולנד, בלגיה, ספרד, קנדה, דרום אפריקה, נורבגיה ושבדיה – וכן בחמש מדינות נוספות בארצות הברית – מסצ'וסטס, קונטיקט, איוהו, ורמונט ומיין. במקומות נוספים נדונה בימים אלה סוגיית ההכרה בנישואין בין בני זוג מאותו המין, כמו למשל בניו יורק וניו המפשייר.

כמו כן, במדינות רבות שאינן מאפשרות נישואין כאמור קיימים הסדרים חלופיים שבמסגרתם ניתנת הכרה ליחסי זוגיות בין בני אותו המין, במקרים רבים תוך רישום מוסדר של אותה זוגיות ובמקרים אחרים ללא רישום שכזה (בדומה למוסד "הידועים בציבור"). הסדרים אלה נושאים פעמים רבות שמות זהים, כמו "איחוד אזרחי" (civil union) או "שותפות רשומה" (registered partnership), ואולם יש לזכור כי השם כשלעצמו לא מעיד בהכרח על היקף הזכויות, ההטבות והמחויבויות המשפטיות שגלומות באותו הסדר ספציפי, וטיבן של אלה עשוי להשתנות ממדינה למדינה.

¹ אייל גרוס, "ברית הזוגיות כהפרד ומשול: נישואין לבני זוג מאותו מין בשלוש מדינות נוספות", העיר בורוד, גיליון אפריל 2009, אתר האינטרנט של האגודה – אגודת ההומואים, הלסביות, הביסקסואלים והטרנסגינדרס בישראל, <http://www.glb.org.il/content/items.php?sectionID=664&itemID=896>, תאריך כניסה: 11 במאי 2009.

² שם.

³ החלטה מיום 21 בנובמבר 2006 בבג"צ 3045/05 יוסי בן ארי ואחרים נ' מנהל מינהל האוכלוסין במשרד הפנים, <http://elyon1.court.gov.il/Files/05/450/030/a09/05030450.a09.HTM>, תאריך כניסה: 12 במאי 2009.

⁴ שיחה עם עו"ד אירית רוזנבלום, מייסדת ומנכ"לית הארגון "משפחה חדשה", 26 במאי 2009.

ישנן מדינות שבהן ההסדר החלופי הוא בגדר "נישואין לכל דבר ועניין רק בשם שונה", דהיינו הסדר שבמסגרתו חלות על בני הזוג מלוא הזכויות, ההטבות והמחויבויות המשפטיות שחלות על בני זוג נשואים. ההסדרים הקיימים, למשל, בבריטניה ובחלק ממדינות ארצות הברית (כמו ניו ג'רסי או ניו המפשייר) הם דוגמה טובה לכך. לעומת זאת, ישנם הסדרים אחרים שבמסגרתם מוקנות לבני הזוג שאינם נשואים רק חלק מאותן זכויות והטבות המוקנות לזוגות נשואים – לעתים חלק גדול ואף ניכר מאד מהן (כמו למשל בגרמניה, דנמרק, צרפת ושווייץ) ולעתים חלק מצומצם יותר (כמו למשל באוסטריה, פורטוגל והוואי).

בנוסף, ישנן מדינות שבהן הסדרים חלופיים אלה נועדו ספציפית ובלעדית לבני זוג מאותו המין, על-מנת לאפשר להם ליהנות מזכויות והטבות שמקנה מוסד הנישואין הסגור בפניהם (כמו למשל בבריטניה ובחלק ממדינות ארצות הברית). במקרים אחרים מדובר בהסדרים שחלים בצורה שוויונית הן על בני זוג מאותו המין והן על בני זוג ממין שונה שאינם מעוניינים להיכנס למוסד הנישואין (למשל באוסטריה, צרפת, אורוגוואי ומדינות מסוימות בארצות הברית).

בהמשך המסמך מוצגת סקירה של אותן מדינות שבהן מוכרים נישואין בין בני זוג מאותו המין, וכן של חלק מהמדינות שבהן קיימים הסדרים משפטיים חלופיים להכרה ביחסי זוגיות בין בני זוג כאמור.

1. אירופה

בינואר 2009 אימץ הפרלמנט האירופי ברוב קולות (401 תומכים לעומת 220 מתנגדים ו-67 נמנעים) דוח העוסק בהפרה של זכויות אדם באיחוד האירופי ובו שורה של המלצות בתחומים הקשורים לנושא זה, ובהם ההכרה ביחסי זוגיות בין בני אותו מין. במסגרת החלטה זו קרא הפרלמנט האירופי למדינות החברות בו לנקוט בצעדי חקיקה "כדי להתגבר על האפליה שחווים בני זוג מאותו המין, על-ידי הכרה בקשרי זוגיות אלה."⁵

יצוין שכבר ב-8 בפברואר 1994 קיבל הפרלמנט האירופי החלטה בנושא "זכויות שוות להומוסקסואלים וללסביות באיחוד האירופי", שקראה למדינות החברות באיחוד, בין השאר, לאמץ חקיקה שתעניק לבני זוג מאותו המין גישה לנישואין או למסגרת משפטית אקוויוולנטית ותאפשר להם גם אימוץ וגידול ילדים. הפרלמנט האירופי שב ואישר מחדש החלטה זו ובמארכס 2000 קרא למדינות האיחוד להבטיח את זכויותיהם של בני זוג מאותו המין ולהשוותן לאלה שמהן נהנים זוגות נשואים, במיוחד בכל הנוגע לדיני מיסים, זכויות כספיות, וזכויות חברתיות.⁶

נכון להיום, חמש מדינות באירופה מאפשרות נישואין בין בני זוג מאותו המין. הולנד היתה הראשונה שבהן (ב-2001) ואליה הצטרפו בלגיה (ב-2003) וספרד (ב-2005). ב-2009 התווספו אליהן גם נורבגיה ושבדיה, שחוקקו אף הן חוקים המאפשרים נישואין כאמור.

⁵ אתר האינטרנט של הפרלמנט האירופי (תאריך כניסה: 25 במאי 2009):

http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/017-46094-012-01-03-902-#20090113IPR46093-12-01-2009-2009-false/default_en.htm

⁶ Yuval Merin, **Equality for same-sex couples. The legal recognition of gay partnerships in Europe and the United States**, The University of Chicago Press, 2002, p. 315.

בצד מדינות אלה ישנן באירופה מדינות רבות נוספות שמקיימות **הסדרים משפטיים חלופיים לנישואין**. על-פי הארגון ILGA Europe⁷, במדינות אירופה ניתן להבחין בשלושה סוגים עיקריים של הסדרים כאלה, שבמסגרתם מוכרות, במידה זו או אחרת, זכויותיהם של בני זוג מאותו המין. כפי שיפורט להלן, הארגון האמור מבחין בין סוגי ההסדרים הללו ומאפיין כל אחד מהם, אך עם זאת יש לחזור ולהדגיש כי אין מדובר בהבחנות חד משמעיות ולעתים מדינות שיש בהן הסדרים בעלי שם זהה עדיין נבדלות זו מזו בהיקף הזכויות וההטבות שהן מעניקות במסגרת אותם הסדרים.

שותפות רשומה (registered partnership) או **איחוד אזרחי (civil union)**: הסדר שבמסגרתו ניתנת אפשרות לבני זוג מאותו מין להירשם במרשם רשמי - רישום שמקנה להם מעמד, הכרה משפטית, זכויות וחובות שווים או דומים למדי לאלה של זוגות נשואים. על-פי רוב הסדר של רישום כאמור מיועד אך ורק לבני זוג מאותו מין, אך ישנן מדינות שפתחו את הגישה אליו גם לבני זוג ממין שונה. שותפות רשומה או איחוד אזרחי לבני זוג מאותו מין הוכרו, למשל, **בדנמרק (1989)**, **איסלנד (1996)**, **הולנד (1997)**, **צרפת (1999)**, **גרמניה (2001)**, **פינלנד (2002)**, **לוקסמבורג (2004)**, **בריטניה (2005)**, **סלובניה (2005)**, **צ'כיה (2006)**, **שווייץ (2007)**, **והונגריה (2009)**.

קוהביטציה רשומה (registered cohabitation): הסדר שבמסגרתו מספר מוגבל יותר של זכויות וחובות והכרה משפטית מצומצמת יותר ניתנים לבני זוג רשומים שגרים יחדיו מבלי להינשא. צורה זו של רישום פתוחה לרוב הן לבני זוג ממין שונה והן לבני זוג בני אותו מין, והיא דורשת מהם הוכחה לכך שהם גרים ביחד במשך תקופת זמן מוגדרת על-מנת שיוכלו להירשם כאמור. קוהביטציה רשומה בכל הנוגע לבני זוג מאותו המין הוכרה, למשל, **באנדורה (2005)** ו**קרוואטיה (2003)**.

קוהביטציה שאינה רשומה (unregistered cohabitation): הסדר שבמסגרתו זכויות וחובות מוגבלות למדי מוענקות אוטומטית לאחר תקופת זמן מסוימת של מגורים משותפים. זכויות אלה כמעט תמיד מוענקות הן לזוגות בני מינים שונים והן לבני זוג מאותו מין. קוהביטציה שאינה רשומה בכל הנוגע לבני זוג מאותו מין הוכרה, למשל, **בהונגריה (1996)**, **פורטוגל (2001)**, ו**אוסטריה (2003)**.

יצוין שסוגיית **ההכרה המשפטית בקשרי זוגיות בין בני אותו המין** נדונה גם במדינות נוספות באירופה בימים אלה. כך למשל, ביוני 2008 פרסמה ממשלת **אירלנד** הצעת חוק להחלת הסדר של שותפות רשומה על בני זוג מאותו המין;⁸ ובאיטליה, במאי 2009 התבקש בית המשפט החוקתי לדון בשאלה אם מניעת נישואין בין בני זוג מאותו המין עולה בקנה אחד עם החוקה.⁹

להלן ייסקרו ההסדרים המשפטיים הקיימים בחלק מן המדינות האמורות.

1.1 מדינות שמאפשרות נישואין בין בני זוג מאותו מין

הולנד

ב-2001 היתה הולנד למדינה הראשונה בעולם שחוקקה חוק המכיר באופן מלא בנישואין אזרחיים בין בני זוג מאותו המין. החוק קבע במפורש שנישואין יכולים להתקיים בין שני אנשים ממינים שונים או בין

⁷ השלוחה האירופית של הארגון [ILGA] International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association

<http://www.ilga-europe.org>, תאריך כניסה: 18 במאי 2009.

⁸ http://www.ilga-europe.org/europe/guide/country_by_country/ireland, תאריך כניסה: 18 במאי 2009.

⁹ http://www.ilga-europe.org/europe/guide/country_by_country/italy, תאריך כניסה: 18 במאי 2009.

שני אנשים בני אותו המין.¹⁰ החוק אפשר לבני זוג מאותו המין הרשומים במסגרת של שותפות רשומה להמיר את הרישום האמור לרישום של נישואין, באמצעות פרוצדורה פשוטה ויעילה, ולהיפך. חוק נוסף שנחקק במקביל אפשר לבני זוג כאמור גם לאמץ במשותף ילדים.

יצוין שכבר בשנות ה-70 חוקקה הולנד חוק המכיר בקוהביטציה לא רשומה, שבמשך שנים היה בסיס להענקת זכויות משפטיות מוגבלות גם לבני זוג מאותו מין, בתחומים כמו מס הכנסה, ביטוח לאומי, דיני שכירות, כללי הגירה וקצבאות מדינה. כיום, כמעט כל ההשלכות המשפטיות הנובעות מנישואין חלות גם על בני זוג החיים במסגרת של "קוהביטציה לא רשומה".

עוד יצוין שעל-פי חוק מדצמבר 1997, ב-1 בינואר 1998 נוסד בהולנד הסדר של שותפות רשומה, שבמסגרתו הוענקו לבני הזוג הנרשמים אותן זכויות וחובות כמו לבני זוג נשואים, בין אם מדובר בזוגות הטרוסקסואלים או הומוסקסואלים (למעט שני חריגים בלבד: ללא זכות לאימוץ בין-מדינתי וללא חזקת אבהות אוטומטית). באותה שנה שבה נפתח המרשם של "שותפות רשומה" נרשמו במסגרתו 4,556 זוגות, מתוכם 1,550 זוגות הטרוסקסואלים.¹¹

בלגיה

ב-2003 נחקק בבלגיה חוק המאפשר נישואין בין בני זוג מאותו המין.¹² ב-2006 אישר הסנאט ברוב דחוק חוק נוסף שתיקן את החוק האמור ואפשר גם אימוץ ילדים משותף לבני זוג מאותו המין. בכך הושווה מעמדם לזה של בני זוג ממין שונה.

ספרד

ביוני 2005 חוקקה ספרד חוק לתיקון הקוד האזרחי שלה כדי לאפשר נישואין בין בני זוג מאותו המין.¹³ על-פי אותו תיקון, סעיף 44 לקוד האזרחי של ספרד קובע במפורש כי לנישואין יהיו אותן דרישות והשלכות כאשר מדובר בזוגות ממינים שונים וכאשר מדובר בזוגות בני אותו המין. בעקבות החוק האמור זוגות נשואים בני אותו המין נהנים מכל אותן זכויות וחובות שמקנים קשרי נישואין ללא יוצא מן הכלל, לרבות הזכות לאמץ במשותף ילדים.

נורבגיה

ב-11 ביוני 2008, ברוב של 84 תומכים מול 41 מתנגדים, הפרלמנט הנורבגי אימץ חוק נישואין חדש, ניטראלי מבחינה מגדרית, המתיר לבני זוג מאותו המין להינשא זה לזה וכן לאמץ ילדים.

החקיקה האמורה החליפה למעשה את מוסד השותפות הרשומה שהוקם בנורבגיה על-פי חוק עוד ב-1993, מוסד שהיה דומה לזה שהוקם שנים אחדות קודם לכן בדנמרק.

¹⁰ סעיף 30 לקוד האזרחי של הולנד, כפי שתוקן על-פי החוק האמור.

¹¹ מתוך תזכיר שהוגש לפרלמנט בהולנד ב-1999 במסגרת הדיונים על הצעת החוק המכירה בנישואין בין בני אותו המין. ראו: http://www.ilga-europe.org/europe/issues/lgbt_families, תאריך כניסה: 18 במאי 2009.

¹² Loi ouvrant le mariage à des personnes de même sexe et modifiant certaines dispositions du Code Civil.

¹³ Ley 13/2005 de 1 de julio, por la que se modifica el Código Civil en materia de derecho a contraer matrimonio

שבדיה

ב-1 במאי 2009 נכנס לתוקפו בשבדיה חוק חדש שאושר בפרלמנט ברוב קולות מכריע (261 תומכים, 22 מתנגדים ו-16 נמנעים), המאפשר נישואין בין בני זוג מאותו מין. החוק מתיר להומוסקסואלים וללסביות להינשא בשבדיה בטקס אזרחי או דתי, וליהנות מאותו מעמד של זוגות הטרוסקסואלים נשואים.

יצוין שהחוק אינו כופה על הכנסיות לקיים טקסי נישואין בין בני זוג מאותו מין, כך שכנסיה זו או אחרת רשאית להימנע מעריכת טקסים שכאלה.

עוד יצוין ששבדיה היתה מהמדינות הראשונות בעולם שכבר ב-1994 הקנתה לבני זוג מאותו מין, המקיימים "שותפות רשומה" ("registered partnership") או "איחוד אזרחי" ("civil union"), את מלוא הזכויות, ההגנות וההטבות המוענקות במסגרת של קשרי נישואין. החל מ-2002 שבדיה גם אפשרה להם על-פי החוק לאמץ במשותף ילדים.¹⁴

1.2 מדינות שיש בהן הסדרים משפטיים חלופיים להכרה בזוגיות בין בני אותו מין¹⁵

דנמרק

ב-1989 הפכה דנמרק למדינה הראשונה בעולם שהעניקה הכרה משפטית ליחסי זוגיות בין בני אותו מין במסגרת הסדר של **שותפות רשומה**, הסדר שבמסגרתו יכלו אותם בני זוג ליהנות כמעט מכל הזכויות המוענקות לבני זוג נשואים. השותפות הרשומה נפתחה באופן בלעדי לבני זוג מאותו מין החל מ-1 באוקטובר 1989.

על-פי החוק (חוק מס' 372 מיוני 1989), בני זוג מאותו המין רשאים לרשום את זוגיותם, ובלבד שאחד מהם הוא אזרח דני ומקום מגוריו הקבוע נמצא בדנמרק.¹⁶ החוק קובע כי לרישום הזוגיות יהיו אותן השלכות משפטיות כמו לחוזה נישואין וכי הוראות החוק הדני הנוגעות לנישואין ולבני זוג נשואים, יחולו בהתאם גם על השותפות הרשומה ועל בני הזוג שנרשמו במסגרתה.¹⁷

עם זאת, החוק גם קבע כמה חריגים בכל הנוגע לזכויותיהם של בני זוג במסגרת של שותפות רשומה. כך למשל, בני הזוג לא הורשו לאמץ ילד (למעט אימוץ ילדו הביולוגי של אחד מהם על-ידי בן הזוג השני) או לקבל משמורת משותפת על ילד (אלא על-ידי אימוץ כאמור). כמו כן נקבע בחוק כי חקיקה שמתייחסת בצורה מפורשת למינם של בני זוג נשואים אינה חלה עליהם.¹⁸

¹⁴ <http://www.webcitation.org/5fq3hHz4Z>, תאריך כניסה: 24 במאי 2009;

"Sweden allows same-sex marriage" – כתבה שפורסמה באתר האינטרנט של ה-BBC ב-2 באפריל 2009, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7978495.stm>, תאריך כניסה: 11 במאי 2009.

¹⁵ ILGA-Europe, http://www.ilga-europe.org/europe/issues/lgbt_families;
http://www.ukgaynews.org.uk/marriage_timeline.htm;

¹⁶ סעיפים 1 ו-2 לחוק האמור.

¹⁷ סעיף 3 לחוק.

¹⁸ סעיף 4 לחוק.

צרפת

ב-1999 נחקק בצרפת חוק שהעניק זכויות מסוימות לבני זוג החיים ביחד, ללא קשר למינם, במסגרת של הסכם אזרחי (Pact Civil de Solidarité).¹⁹ החוק עבר באסיפה הלאומית של צרפת ברוב של 315 תומכים אל מול 249 מתנגדים. מדובר בצורה של **שותפות רשומה** בבית המשפט, המעניקה לבני הזוג הרשומים חלק מהזכויות והחובות של בני זוג נשואים. עם זאת, חלק מהזכויות וההטבות בתחומי המיסוי והרווחה מוקנות לבני הזוג רק לאחר תקופה בת שלוש שנים. כמו כן, הסדר זה אינו מעניק לבני הזוג זכות למשמורת משותפת או לאימוץ משותף.

יצוין כי לאחרונה הודיעה צרפת שתכיר בנישואין של בני זוג מאותו מין שנערכו מחוץ לצרפת.²⁰

גרמניה

ב-2001 נחקק חוק שיצר הסדר של **שותפות-חיים רשומה** (Eingetragene Lebenspartnerschaft) לבני זוג מאותו מין. במסגרת חוק זה הוחלו על זוגות אלה אותן חובות החלות מתוקף של קשרי נישואין והוענקו להם גם זכויות דומות, אם כי מוגבלות יותר בהיקפן, למשל בתחומים של דיני מיסים או אימוץ.

ב-12 באוקטובר 2004 אישר הבונדסטאג תיקון לחוק האמור, ששיפר את זכויותיהם של בני זוג מאותו המין המקיימים שותפות חיים רשומה, והעניק להם, בין השאר, את האפשרות לאמץ את ילדו הביולוגי של אחד מבני הזוג על-ידי בן הזוג האחר וזכויות פנסיה לעובדים ולשכירים.

בריטניה

ב-2004 חוקק הפרלמנט את "חוק השותפות האזרחית" (The Civil Partnership Act 2004) שפתח אפשרות להסדר משפטי של "שותפות אזרחית" אך ורק בפני בני זוג מאותו המין.²¹

החוק מקנה לבני זוג מאותו המין את אותן זכויות וחובות שמקנה מוסד הנישואין, לרבות זכויות בתחום דיני הקניין, המיסוי, הביטוח הלאומי, ביטוח החיים, קצבאות הפנסיה, משמורת על ילדי בן הזוג ועוד. למעשה "השותפות האזרחית" בבריטניה היא בבחינת נישואין בין בני אותו מין לכל דבר ועניין, רק בשם אחר. על-פי חוק נוסף, בני זוג מאותו המין רשאים גם לאמץ במשותף ילדים.

אוסטריה

מאז 2003, בעקבות החלטה של בית המשפט האירופי לזכויות אדם (The European Court of Human Rights) בפרשת **Karner v. Austria**, בני זוג מאותו מין החיים ביחד ללא נישואין או רישום כלשהו זכאים לאותן זכויות מוגבלות שמוקנות לבני זוג ממינים שונים שחיים יחדיו ללא נישואין, במסגרת של **קוהביטציה לא רשומה** (unregistered cohabitation).

¹⁹ LOI no 99-944 du 15 novembre 1999 relative au pacte civil de solidarité.

²⁰ אייל גרוס, "ברית הזוגיות כהפרד ומשול".

²¹ סעיף 1 לחוק קובע במפורש כי שותפות אזרחית היא קשר בין שני אנשים מאותו המין, הנרשמים כ"בני זוג אזרחיים" (civil partners) האחד של האחר. החוק מופיע באתר החקיקה הרשמי של בריטניה (תאריך כניסה: 18 במאי 2009): http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2004/ukpga_20040033_en_1

שווייץ

ביוני 2004 אימץ הפרלמנט חוק המסדיר **שותפות רשומה** בין בני זוג מאותו מין. החוק הועמד למשאל עם ולאחר שזכה לתמיכה של 58% מהמצביעים נכנס לתוקף ב-1 בינואר 2007. על-פי החוק, על בני זוג מאותו המין החיים במסגרת של "שותפות רשומה" חלות אותן זכויות וחובות כמו על זוגות נשואים, למעט חריגים בודדים הקשורים לזכויות אימוץ, טיפולי פוריות ואימוץ שם משפחה משותף.

הונגריה²²

ב-20 באפריל 2009 אישר הפרלמנט ההונגרי חוק המסדיר **שותפות רשומה** בין בני זוג מאותו המין בלבד. ההיסטוריה החקיקתית של חוק השותפות הרשומה (The Registered Partnership Act) החלה בהונגריה באוקטובר 2007, כאשר בעקבות ניסיון מצד המפלגה הליברלית לפתוח את מוסד הנישואין גם לבני זוג מאותו המין, המפלגה הסוציאליסטית – כמוצא של פשרה – קראה לממשלה ליזום הצעת חוק ליצירת "שותפות רשומה" בהונגריה. בתוך כחודש הגישה הממשלה הצעת חוק בנושא זה וכבר בדצמבר 2007 אישר הפרלמנט את החוק המוצע, שאפשר הסדר של שותפות רשומה הן לבני זוג ממינים שונים והן לבני זוג מאותו המין. הסדר זה החיל על אותם זוגות את ההגנות, החובות וההטבות שחלות על קשרי נישואין, בכפוף לחריגים מעטים בלבד, והוא אמור היה להיכנס לתוקפו בתחילת 2009. ואולם, מתנגדי החוק עתרו לבית המשפט החוקתי של הונגריה בטענה שהחוק נוגד את החוקה ההונגרית. בדצמבר 2008 בית המשפט החוקתי קיבל את העתירה והחליט לפסול את החוק, בקביעה כי מתן אפשרות לבני זוג שאינם בני אותו המין למסד קשר זהה לנישואין יוצר למעשה שעתוק של מוסד הנישואין ובכך פוגע בהגנה המיוחדת שהחוקה מעניקה למוסד הנישואין. עם זאת, בית המשפט המשיך וקבע כי הנהגת הסדר מקביל לנישואין אך ורק עבור בני זוג מאותו המין עולה בקנה אחד עם החוקה ואף מחויבת מבחינה חוקתית. בהתאם לכך תוך זמן קצר הכינה הממשלה הצעת חוק נוספת להסדר של שותפות רשומה עבור בני זוג מאותו המין בלבד, הצעה שהונחה על שולחן הפרלמנט בפברואר 2009 ואושרה, כאמור כעבור חודשיים. 199 צירי פרלמנט תמכו בחוק, 159 התנגדו לו, ו-8 צירים נוספים נמנעו.

בהתאם לחוק החדש, בני זוג מאותו המין המקיימים שותפות רשומה יהיו זכאים לרוב הזכויות שמוענקות לזוגות נשואים, למעט חריגים בודדים, בעיקר בכל הנוגע לזכות לאמץ את שם המשפחה של בן הזוג, לאמץ ילדים במשותף, ולקבל סיוע בטיפולי הפריה.

החוק החדש גם הביא עמו חידוש בתחום הגנת המידע ולפיו, גורמים פרטיים וציבוריים גם יחד רשאים לדרוש ולרשום מידע בכל הנוגע ל"מצב משפחתי" אך ורק בצורה שלא תתייחס ל"נישואין" ול"שותפות רשומה" כאל שתי קטגוריות נפרדות. משמעות הדבר היא שהומוסקסואלים ולסביות לא יאלצו לחשוף את נטייתם המינית כאשר הם מצהירים על מעמדם המשפחתי.

בנוסף, החוק שהתקבל זה עתה גם קובע הסדר חדש של קוהביטציה רשומה (domestic partnership registration) הן עבור בני זוג ממינים שונים שאינם נשואים והן עבור בני זוג מאותו המין, הסדר שמקל על אותם זוגות להוכיח את קיומו של קשר שכזה ביניהם.

²² אתר האינטרנט של ILGA-Europe (תאריך כניסה: 18 במאי 2009):

http://www.ilga-europe.org/europe/guide/country_by_country/hungary

2. ארצות הברית²³

המשפט הפדראלי בארצות-הברית אינו מכיר בנישואי בני זוג מאותו המין.²⁴ "החוק להגנת הנישואין" - The Defense of Marriage Act [DOMA] - שנחקק ב-1996, מגדיר "נישואין" כאיחוד חוקי בין גבר אחד לאישה אחת ולמעשה אוסר על הכרה פדראלית בנישואין בין בני אותו מין.²⁵ יצוין שניסיונות שנעשו בשנים האחרונות לעגן הגדרה שכזו למוסד הנישואין בחוקה הפדראלית עצמה נחלו עד כה כישלון.²⁶

בנוסף, החוק האמור גם מאפשר למדינות השונות של ארצות הברית לסרב להכיר בנישואין שכאלה שנערכו במדינות אחרות שבהן ההליך אפשרי ומוכר על-פי החוק או הפסיקה המקומיים.

נכון להיום, 45 מדינות בארצות הברית ועימן גם ושינגטון הבירה (מחוץ קולומביה) אינן מאפשרות נישואין בין בני זוג מאותו המין. מתוכן, 29 מדינות הכניסו בשנים האחרונות תיקונים לחוקותיהן המגבילים את מוסד הנישואין לאיחוד בין גבר לאישה, ולמעשה אוסרים על נישואין בין בני זוג מאותו המין.²⁷ בחלק גדול משאר המדינות שאינן מאפשרות נישואין כאמור קיימים "חוקים להגנת הנישואין" כדוגמת ה-DOMA הפדראלי, המגבילים אף הם את הנישואין באופן דומה לאיחוד בין גבר לאישה.

כיום, נישואין בין בני זוג מאותו מין מוכרים ומתאפשרים בחמש מדינות בארצות הברית – מסצ'וסטס, קונטיקט, איווה, ורמונט ומיין. מדינות אלה גם מכבדות נישואין כאמור שנערכו במקומות אחרים.

לדברי אייל גרוס, בניגוד לאירופה, שבה באותן מדינות שבהן נפתח מוסד הנישואין לבני זוג מאותו מין נעשה הדבר ביוזמת המחוקק, הרי שבארצות הברית כמעט בכל המקרים בתי המשפט הם שפתחו פתח לנישואין שכאלה. במסצ'וסטס, קונטיקט, איווה (ועד לא מזמן גם בקליפורניה) הונהגו נישואין לבני זוג מאותו מין בעקבות פסיקה של בתי משפט, שקבעה כי הדרתם ממוסד הנישואין היא בבחינת הפליה הפוגעת בעיקרון השוויון. ורמונט היא למעשה המדינה הראשונה בארצות-הברית שהנהיגה נישואין כאמור על-פי יוזמה של המחוקק ולא בעקבות התערבות שיפוטית.²⁸

יצוין כי מהלכי חקיקה לאישור נישואין בין בני זוג מאותו מין נעשים כיום גם בניו יורק וניו המפשייר.

²³ המידע בנוגע לארצות הברית מסתמך בחלקו על אתר האינטרנט של למבדה (Lambda) – עמותת עורכי דין בארצות הברית למען זכויות הומוסקסואלים, לסביות, ביסקסואלים וטרנסג'נדרס, תאריך כניסה: 12 במאי 2009:

<http://www.lambdalegal.org/publications/articles/nationwide-status-same-sex-relationships.html>

²⁴ Alison M. Smith, **Same-Sex Marriages: Legal Issues**, CRS [Congressional Research Service] Report for Congress RL 31994, Updated November 18, 2008.

²⁵ "In determining the meaning of any Act of Congress, or of any ruling, regulation, or interpretation of the various administrative bureaus and agencies of the United States, the word 'marriage' means only a legal union between one man and one woman as husband and wife, and the word 'spouse' refers only to a person of the opposite sex who is a husband or a wife." 1 U.S.C. s. 7.

²⁶ Alison M. Smith, **Same-Sex Marriages: Legal Issues**, p. 22; Christy M. Glass and Nancy Kubasek, "The evolution of same-sex marriage in Canada: Lessons the U.S. can learn from their northern neighbor regarding same-sex marriage rights", **Michigan Journal of Gender & Law** 15, 2008, p. 204.

²⁷ הוראות חוקתיות המגבילות את מוסד הנישואין לזוגיות בין גבר לאישה ומונעות נישואין בין בני זוג מאותו המין קיימות במדינות הבאות: אלבאמה, אלסקה, אריזונה, ארקנסו, קליפורניה, קולוראדו, פלורידה, ג'ורג'יה, איידהו, קנזאס, קנטאקי, לואיזיאנה, מישיגן, מיסיסיפי, מיזורי, מונטנה, נבראסקה, נבאדה, צפון דקוטה, אהיו, אוקלהומה, אורגון, דרום קרוליינה, דרום דקוטה, טנסי, טקסס, יוטה, וירג'יניה וויסקונסין. לפירוט של אותן הוראות חוקתיות ראו: <http://www.lambdalegal.org/publications/articles/nationwide-status-same-sex-relationships.html>

²⁸ אייל גרוס, "ברית הזוגיות כהפרד ומשול: נישואין לבני זוג מאותו מין בשלוש מדינות נוספות", **העיר בורוד**, גיליון אפריל 2009, אתר האינטרנט של האגודה – אגודת ההומואים, הלסביות, הביסקסואלים והטרנסג'נדרס בישראל, <http://www.glb.org.il/contentItems.php?sectionID=664&itemID=896>, תאריך כניסה: 11 במאי 2009.

בנוסף, בכמה מדינות בארצות הברית קיימים **הסדרים משפטיים חלופיים** למוסד הנישואין, שבמסגרתם חלות על בני זוג מאותו המין מלוא, או לפחות חלק מאותן הגנות, זכויות, הטבות וחובות שחלות מכוח חוקי המדינות הללו על זוגות נשואים. ההסדרים המשפטיים העיקריים לעניין זה הם "איחוד אזרחי" (civil union) או "שותפות רשומה" (registered domestic partnership), כאשר על-פי רוב הסדרים מהסוג הראשון מעניקים לבני הזוג זכויות משמעותיות רבות יותר. עם זאת, גם כאן שמו של ההסדר אינו אינדיקציה חד משמעית למכלול הזכויות הגלומות בו.²⁹

2.1 מדינות שמאפשרות נישואין בין בני זוג מאותו מין

מסצ'וסטס

מסצ'וסטס היתה המדינה הראשונה בארצות הברית שהכירה בחוקיותם של נישואין בין בני זוג מאותו מין, לאחר שבנובמבר 2003 בית המשפט העליון במסצ'וסטס פסק ששלילת זכותם להינשא מפרה את חוקת המדינה (*Goodridge v. Department of Public Health*).

בפברואר 2004, בחוות דעת מייעצת לסנאט של מסצ'וסטס, בית המשפט העליון פסק שהסדר משפטי של "איחוד אזרחי" (civil union) אינו זהה מבחינה חוקתית לנישואין אזרחיים. בית המשפט סבר שהקמת מוסד משפטי שכזה עבור בני זוג מאותו המין תיצור קבוצה נפרדת של אזרחים במעמד מופלה לרעה ועל כן יפגע בעיקרון השוויון המעוגן בחוקה.³⁰ ב-2007 דחו המחוקקים הצעה להכנסת תיקון לחוקה שיאסור על נישואין בין בני אותו המין. כמו כן, ביולי 2008 ביטלו המחוקקים חוק ישן מ-1913 שמנע עד כה מבני זוג מאותו המין שאינם תושבי מסצ'וסטס את האפשרות להינשא בתחומי מדינה זו.³¹

קונטיקט

בקונטיקט, ב-2008, ברוב של ארבעה שופטים נגד שלושה, אישר בית המשפט העליון אפשרות מלאה לנישואין בין בני זוג מאותו מין שהם תושבי המדינה (*Kerrigan v. State of Connecticut*).

יצוין כי שלוש שנים קודם לכן, באפריל 2005, אישרה קונטיקט חוק המאפשר איחוד אזרחי בין בני זוג מאותו המין ומעניק לבני זוג המצויים באיחוד שכזה את מלוא הזכויות שמהן נהנים זוגות נשואים, ברמת המדינה (להבדיל מהמישור הפדראלי).³²

איווה

ב-3 באפריל 2009 הפכה איווה למדינה השלישית בארצות-הברית שמאפשרת נישואין בין בני זוג מאותו מין, בעקבות פסיקה של בית המשפט העליון במדינה (*Varnum v. Brien*) שקבעה כי החוק להגנת הנישואין מ-1998, שייחד מוסד זה לזוגיות בין גבר לאישה בלבד, נוגד את חוקת המדינה.

²⁹ Christy M. Glass and Nancy Kubasek, "The evolution of same-sex marriage in Canada: Lessons the U.S. can learn from their northern neighbor regarding same-sex marriage rights", p. 204.

³⁰ Alison M. Smith, *Same-Sex Marriages: Legal Issues*, pp. 9-10.

³¹ <http://www.npr.org/news/specials/gaymarriage/map>

³² שם.

ורמונט

ב-7 באפריל 2009, ימים ספורים לאחר החלטתו האמורה של בית המשפט באיווה, הסנאט ובית המחוקקים של ורמונט אישרו חוק שמאפשר עריכת נישואין במדינה בין בני זוג מאותו מין, החל מ-1 בספטמבר 2009. החוק האמור אושר תוך התגברות על וטו שהטיל מושל המדינה על הצעת החוק, כאשר ההחלטה על אישור החוק התקבלה בבית הנבחרים ברוב קולות של 100 תומכים נגד 49 מתנגדים. בכך היתה ורמונט למדינה הראשונה בארצות הברית שמנהיגה נישואין בין בני אותו המין באמצעות חקיקה. יצוין כי גם בעבר היתה ורמונט חלוצה בתחום זה בארצות הברית, כאשר בשנת 2000 הנהיגה את מוסד האיחוד האזרחי (civil union) לבני זוג מאותו המין, והעניקה להם במסגרתו את אותן הטבות וזכויות בתחומים שונים כמו ביטוח חיים, טיפול רפואי ומשמורת ילדים, בהתאם לאלה שהוענקו לזוגות נשואים. חוק האיחוד האזרחי משנת 2000 (Act Relating to Civil Unions, No. 91, 2000 Vt.) נחקק בעקבות פסיקה של בית המשפט העליון במדינה, שלפיה החוקה מחייבת את המדינה להעניק לבני זוג מאותו המין את אותן הגנות, הטבות ומחויבויות שהיא מעניקה לזוגות בני מינים שונים. החוק החדש המאשר נישואין בין בני זוג מאותו המין יחליף את מוסד האיחוד האזרחי, וזוגות שכבר נרשמו בעבר במסגרת של איחוד אזרחי יוכלו להמיר את רישומם לרישום של "נישואין".³³

מיין

ב-6 במאי 2009 בית המחוקקים של מיין אישר הצעת חוק המתירה נישואין בין בני זוג מאותו המין (An Act to end discrimination in Civil Marriage and affirm religious freedom). עוד באותו יום מושל המדינה חתם על החוק החדש.³⁴ חוק זה מבטל את החוק להגנת הנישואין שנחקק במיין ב-1997 ושבמסגרתו הוגדרו נישואין כאיחוד בין גבר לאישה. החוק החדש קובע לעומת זאת כי נישואין הם "איחוד מוכר מבחינה משפטית בין שני אנשים." החוק מוסיף וקובע כי מונחים מגדריים ספציפיים הקשורים ליחסי נישואין או לקשרי משפחה (כמו למשל "בעל", "אישה", וכיו"ב) חייבים להיות מפורשים כניטראליים מבחינה מגדרית. עוד קובע החוק כי נישואין בין בני אותו המין שנערכו ואושרו כחוק במחוז שיפוט אחר יוכרו לכל דבר ועניין גם על-פי החוקים של מיין.³⁵

2.2 מדינות שבהן סוגיית ההכרה בנישואין בין בני זוג מאותו המין תלויה ועומדת

ניו המפשייר

בניו המפשייר מתקיים בימים אלה דיון סוער סביב הצעת חוק המתירה נישואין בין בני זוג מאותו המין. אם תאושר סופית הצעת החוק, תהפוך ניו המפשייר למדינה השישית בארצות הברית המתירה נישואין

³³ "Vermont Legalizes Gay Marriage, Overrides Governor's Veto" – כתבה מ-7 באפריל 2009 שהתפרסמה בעיתון The Huffington Post, אתר האינטרנט של העיתון (תאריך כניסה: 13 במאי 2009):

http://www.huffingtonpost.com/2009/04/07/vermont-legalizes-gay-mar_n_184034.html?view=screen

http://www.ukgaynews.org.uk/marriage_timeline.htm, תאריך כניסה: 17 במאי 2009.

³⁴ <http://news.findlaw.com/hdocs/docs/glrts/maine-same-sex-marriage.html>, תאריך כניסה: 19 במאי 2009.

³⁵ נוסח החוק החדש מופיע באתר החקיקה הרשמי של מדינת מיין (תאריך כניסה: 19 במאי 2009):

http://www.mainelegislature.org/legis/bills/bills_124th/chappdfs/PUBLIC82.pdf

כאמור. ב-6 במאי 2009 אישר בית המחוקקים במדינה את הצעת החוק האמורה (HB 436), אך כדי לתת לה תוקף של חוק היא נזקקה לחתימתו של מושל המדינה. ב-14 במאי 2009 פרסם המושל, ג'ון לינץ' (Lynch), הודעה ובה פירט תיקונים לנוסח החוק שאותם הציע לבית המחוקקים לאמץ. תיקוני החקיקה שהציע המושל התמקדו בהגנה על קבוצות דתיות המתנגדות לנישואין בין בני זוג מאותו מין ובמתן אפשרות חוקית לחבריהן להימנע מליטול חלק בטקסי נישואין אלה וממתן שירותים שונים הקשורים לנישואין. המושל הודיע שאם בית המחוקקים לא יאשר את התיקונים שהציע להצעת החוק, בכוונתו להטיל עליה וטו.³⁶ ב-20 במאי 2009, ברוב של 188 צירים נגד 186, דחה בית המחוקקים את הנוסח המתוקן של הצעת החוק, שכלל את התיקונים שהציע המושל. ההצבעה האמורה העמידה בסימן שאלה את סיכוייה של הצעת החוק להתקבל בסופו של דבר, וכעת היא עברה לדיון מחדש בוועדה משותפת של בית הנבחרים והסנאט, במטרה לגבש הצעת פשרה שתהיה מקובלת על כל הצדדים.³⁷

יצוין כי הצעת החוק האמורה נועדה לבטל את החוק להגנת הנישואין שנחקק בניו המפשייר ב-2004, חוק המייחד מוסד זה לנישואין בין גבר לאישה. עוד יצוין כי ב-2007 חוקקה ניו המפשייר חוק נוסף המאפשר **איחוד אזרחי (civil union)** בין בני זוג מאותו המין, הסדר שבמסגרתו חלות על בני זוג כאמור אותן זכויות והגנות שמקנה מוסד הנישואין.

ניו יורק

ב-16 באפריל 2009, מושל מדינת ניו יורק, דיוויד פטרסון (Paterson), הגיש **הצעת חוק שמתירה נישואין בין בני זוג מאותו המין**. יצוין שמדינת ניו יורק מכירה בנישואין שכאלה שנערכו כחוק במקומות אחרים. עוד יצוין שב-2006 בית המשפט לערעורים של ניו יורק (הערכאה השיפוטית הגבוהה במדינה) פסק ברוב דעות שחוקת המדינה אינה מחייבת הכרה בנישואין של בני זוג מאותו המין וכי נושא זה צריך להיות מוכרע בבית המחוקקים.³⁸

2.3 מדינות שיש בהן הסדרים משפטיים חלופיים להכרה בזוגיות בין בני אותו מין

קליפורניה

בשנת 2000 אושר בקליפורניה חוק להגנת הנישואין שמנע למעשה נישואין בין בני זוג מאותו המין. ב-15 במאי 2008, ברוב של ארבעה שופטים נגד שלושה, בית המשפט העליון במדינה ביטל את האיסור על נישואין בין בני אותו מין וקבע כי איסור זה למעשה מנוגד לחוקה.³⁹ בהתאם לפסיקת בית המשפט, רשויות המדינה החלו לאשר ולרשום נישואין שכאלה ביוני אותה שנה. ואולם, ב"משאל עם" שנערך במדינה במסגרת הבחירות של נובמבר 2008 הצביעו רוב המצביעים בעד תיקון החוקה באופן שיאסור על נישואין כאמור (Proposition 8 constitutional amendment).

³⁶ הודעתו של מושל ניו המפשייר פורסמה באתר שלו (תאריך כניסה: 19 במאי 2009):

<http://www.governor.nh.gov/news/2009/051409same.html>

³⁷ מתוך כתבה שפורסמה ב-20 במאי 2009 באתר האינטרנט של העיתון ניו יורק טיימס, <http://www.nytimes.com/2009/05/21/us/21marriage.html?ref=us>; וכן כתבה מאותו יום שפורסמה באתר של ה-BBC, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/americas/8060520.stm>.

³⁸ <http://www.npr.org/news/specials/gaymarriage/map>

³⁹ In re Marriage Cases, 183 P.3d 384 (2008).

ארגונים התומכים בהכרה בנישואין בין בני אותו המין עתרו לבית המשפט העליון של קליפורניה בטענה כי שינוי מן הסוג שעליו הוחלט במשאל העם הוא שינוי יסודי של החוקה, שהוא בבחינת רביזיה (revision) ולא תיקון (amendment) ועל כן היה צריך להתבצע הליך חוקתי שונה לגבי מכפי שבוצע במשאל העם. ב-26 במאי 2009, ברוב של שישה שופטים נגד אחד, אישר בית המשפט העליון של קליפורניה את התיקון האמור ובכך למעשה נתן תוקף לאיסור על נישואין בין בני זוג מאותו המין. עם זאת, בית המשפט קבע כי נישואיהם של 18,000 הזוגות בני אותו המין שנערכו בקליפורניה עד להחלטה שהתקבלה באותו משאל עם (כלומר בין יוני לנובמבר 2008), יעמדו בתוקפם.⁴⁰

יצוין שבקליפורניה קיים הסדר של **שותפות רשומה** (domestic partnership registry) שנחקק כבר ב-1999 ובעקבות חקיקה נוספת מהשנים 2003 ו-2005 הורחבו הזכויות וההטבות שמוענקות מכוחו. הסדר זה מקנה לבני זוג מאותו מין כמעט את כל הזכויות והחובות שמוקנות מכוח חוקי המדינה לבני זוג נשואים.

ניו ג'רסי

ב-25 באוקטובר 2006 בית המשפט העליון של ניו ג'רסי קבע פה אחד כי על-פי עקרון השוויון המעוגן בחוקה, לבני זוג מאותו המין יש את אותן זכויות בדיוק כמו לזוגות נשואים (Lewis v. Harris). עם זאת, ברוב של ארבעה נגד שלושה שופטים החליט בית המשפט באותה פרשה להותיר בידי המחוקק את המלאכה לקבוע את טיב ההסדר המשפטי שיחול על אותם בני זוג ושבמסגרתו הם ייהנו מאותן זכויות כאמור. בית המשפט נתן למחוקק שתי אפשרויות לעניין זה: או לתקן את חוקי הנישואין באופן שיכללו גם בני זוג מאותו המין, או ליצור מבנה סטטוטורי מקביל, בשם אחר, שבמסגרתו הם יקבלו את אותן זכויות, הטבות והתחייבויות שגלומות בנישואין אזרחיים. בהקשר זה ציין בית המשפט כי "השם שיינתן להסדר הסטטוטורי שיעניק זכויות והטבות מלאות לבני זוג מאותו המין, בין אם נישואין ובין אם מונח אחר כלשהו, הוא נושא שיש להשאירו להליך הדמוקרטי."⁴¹ בדצמבר אותה שנה בחר בית המחוקקים של ניו ג'רסי באפשרות השניה ויצר **הסדר של איחוד אזרחי** (civil union) בין בני זוג מאותו המין המעניק להם את מלוא הזכויות וההטבות המוקנות לזוגות נשואים. בנוסף, ניו ג'רסי מכירה בנישואין בין בני זוג מאותו מין שנערכו כחוק במדינה אחרת.

אורגון

בנובמבר 2005 אושר באורגון תיקון לחוקה האוסר על נישואין בין בני זוג מאותו המין. במאי 2007 חוקקה אורגון חוק (The Oregon Family Fairness Act) שמקנה לבני זוג מאותו המין המצויים בהסדר של **שותפות רשומה** (domestic partnership registry) את מרבית הזכויות והחובות שמוקנות מכוח חוקי המדינה לבני זוג נשואים.

⁴⁰ מתוך כתבה שפורסמה באתר האינטרנט של העיתון ניו יורק טיימס (New York Times) ב-27 במאי 2009: http://www.nytimes.com/2009/05/27/us/27marriage.html?_r=1

⁴¹ Alison M. Smith, **Same-Sex Marriages: Legal Issues**, CRS [Congressional Research Service] Report for Congress RL 31994, Updated November 18, 2008, p. 12.

ושינגטון (המדינה)

ב-1998 נחקק במדינת וושינגטון "חוק להגנת הנישואין" המונע נישואין בין בני זוג מאותו המין. ביולי 2007 החליטה המדינה להעניק זכויות מוגבלות לבני זוג מאותו המין הרשומים במסגרת של **שותפות רשומה** (Domestic Partnership).

ב-15 באפריל 2009 אישר בית המחוקקים הצעת חוק שזכתה לכינוי "everything but marriage bill" ושאמורה להקנות לבני זוג מאותו המין את מלוא הזכויות וההטבות שמוקנות ברמת המדינה לזוגות נשואים. הצעת החוק ממתינה לחתימת המושל על-מנת להפכה לחוק.

ושינגטון הבירה (מחוז קולומביה)

ב-2002 נכנס לתוקפו בושינגטון הבירה חוק **שותפות רשומה** (domestic partnership law) המקנה זכויות מוגבלות הן לבני זוג ממינים שונים והן לזוגות בני אותו המין. ב-5 במאי 2009 החליטה מועצת העיר להכיר בנישואין בין בני אותו המין שנערכו כחוק במדינות אחרות.

הוואי

ב-1993 פסק בית המשפט לערעורים בהוואי לטובת נישואין בין בני אותו מין (Baehr v. Miike), ואולם ב-1999 החליטה זו בוטלה על-ידי בית המשפט העליון בעקבות תיקון שהוכנס לחוקה ב-1998, תיקון שאסר על בתי המשפט לתת תוקף חוקי לנישואין כאמור והותיר את ההחלטה העקרונית בנושא זה בידי המחוקק. זמן קצר לאחר מכן אסר בית המחוקקים על נישואין בין בני אותו המין.

יצוין כי ב-1997 הנהיגה הוואי הסדר מסוים של **שותפות רשומה** (reciprocal beneficiary registry) המיועד לבני זוג שאינם יכולים להינשא כחוק. הסדר זה מקנה זכויות והגנות גם לבני זוג מאותו המין, ואולם בהשוואה להסדרים משפטיים של שותפות רשומה או איחוד אזרחי במדינות אחרות בארצות-הברית מדובר בזכויות והגנות מוגבלות למדי בהיקפן.⁴²

3. מדינות נוספות

3.1 מדינות שמאפשרות נישואין בין בני זוג מאותו מין

קנדה

כבר בשלהי שנות ה-90 וראשית שנות ה-2000, בני זוג מאותו המין זכו בחלק ניכר מההטבות המשפטיות שמהן נהנים זוגות נשואים בקנדה, באמצעות הכרה בהם כ"ידועים בציבור" או "נשואים על-פי המשפט המקובל" (common law marriages).

בינואר 2001 נערכו לראשונה בטורונטו נישואין בכנסיה בין בני זוג מאותו המין. פסק הדין שכוון סופית את זכותם של בני זוג כאמור להינשא זה לזה ניתן ב-2003 על-ידי בית המשפט לערעורים של אונטאריו

⁴² לפירוט בנוגע לאותן זכויות ראו: <http://data.lambdalegal.org/pdf/734.pdf>, תאריך כניסה: 19 במאי 2009.

(Ontario) בעניין **Halpern v. Canada**. בית המשפט פסק כי הגדרת הנישואין כאיחוד בין גבר לאישה בלבד מפרה את זכויות השוויון של בני זוג מאותו המין המעוגנות בסעיף 15 ל- Canadian Charter of Rights and Freedoms.⁴³ בעקבות פסק הדין האמור נישואין בין בני זוג מאותו המין הפכו בהדרגה לחוקיים ברוב הפרובינציות והטריטוריות של קנדה.

ביולי 2005 חוקק הפרלמנט **חוק המתיר נישואין בין בני זוג מאותו המין** ברחבי קנדה כולה (The Civil Marriage Act 2005). על-פי ההגדרה שבחוק, "נישואין, למטרות אזרחיות, הם איחוד חוקי בין שני אנשים ותו לא." בנוסף, החוק מבטיח את חופש הדת בקובעו כי בשום מקרה כנסיות לא יחויבו לערוך טקסי נישואין בין בני אותו מין. החוק עבר בפרלמנט ברוב של 158 תומכים לעומת 133 מתנגדים.⁴⁴

דרום אפריקה

בדצמבר 2005 קבע בית המשפט העליון של דרום אפריקה כי שלילת הזכות לנישואין בין בני זוג מאותו המין מנוגדת לחוקה והנחה את הפרלמנט לתקן בהתאם לכך את חוקי הנישואין במדינה.⁴⁵ בנובמבר 2006 אישר הפרלמנט חוק המתיר נישואין בין בני זוג מאותו המין. עם זאת, החוק מאפשר למוסדות דת וכן לפקידים אזרחיים להימנע מעריכת טקסי נישואין כאמור.⁴⁶

3.2 מדינות שיש בהן הסדרים משפטיים חלופיים להכרה בזוגיות בין בני אותו מין

הסדרים משפטיים חלופיים למוסד הנישואין, המקנים הכרה לבני זוג מאותו המין ומעניקים להם לפחות חלק מהזכויות וההטבות שחלות על בני זוג ממין שונה, קיימים גם במדינות נוספות ובהן, **ניו זילנד, אוסטרליה וחלק ממדינות אמריקה הלטינית**. להלן יסוקרו כמה מהן.

ניו זילנד

בדצמבר 2004 חוקק הפרלמנט של ניו זילנד, ברוב של 65 תומכים מול 55 ומתנגדים, חוק המאפשר "איחוד אזרחי" (Civil Union) בין בני זוג מאותו המין, כמו גם בין בני זוג ממינים שונים שאינם רוצים להינשא. החוק (Civil Union Act 2004 No. 102) מקנה לזוגות אלה את אותן זכויות המוקנות לזוגות נשואים בתחומים כמו משמורת ילדים, מיסוי ורווחה.⁴⁷

⁴³ Christy M. Glass and Nancy Kubasek, "The evolution of same-sex marriage in Canada: Lessons the U.S. can learn from their northern neighbor regarding same-sex marriage rights", **Michigan Journal of Gender & Law** 15, 2008, p. 168.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ מתוך כתבה באתר החדשות של ה-BBC מיום 22 בדצמבר 2005, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/americas/4081999.stm>, תאריך כניסה: 24 במאי 2009.

⁴⁶ <http://pewforum.org/docs/?DocID=235>, תאריך כניסה: 24 במאי 2009.

⁴⁷ מתוך כתבות באתר החדשות של ה-BBC מיום 9 בדצמבר 2004 ומיום 22 בדצמבר 2005, <http://news.bbc.co.uk>, תאריך כניסה: 24 במאי 2009.

אורוגוואי

בדצמבר 2007, לאחר דיון סוער וממושך, אישר הקונגרס באורוגוואי חוק היוצר מרשם של **איחוד אזרחי** עבור בני זוג מאותו המין וכן זוגות הטרוסקסואלים שאינם נשואים. על-פי החוק, כדי להירשם במרשם האמור נדרשים בני הזוג לחיות יחד חמש שנים לפחות. החוק מקנה לבני הזוג הרשומים במסגרת של איחוד אזרחי זכויות הורות (משמורת ילדים), כמו גם זכויות כלכליות, למשל בתחום הפנסיה והירושה. החוק נכנס לתוקפו בינואר 2008 ובאפריל אותה שנה נערך במדינה טקס ראשון של איחוד אזרחי בין בני זוג מאותו המין.⁴⁸

בכך הפכה אורוגוואי **למדינה הראשונה (והיחידה עד כה) באמריקה הלטינית** שיש בה **חוק לאומי** המכיר במוסד של "איחוד אזרחי" ומחיל אותו גם על בני זוג מאותו המין.

יצוין כי ברמה המקומית אושרה חקיקה שכזו גם **במקומות אחרים באמריקה הלטינית**:

במדינת Rio Grande do Sul שבברזיל אושרה חקיקה דומה ב-2004 ושנתיים קודם לכן אושרה בעיר **בואנוס איירס, בירת ארגנטינה**, חקיקה המקנה לבני זוג מאותו המין זכויות כלכליות וזכויות בתחום המשפחה בדומה לאלה המוענקות לזוגות הטרוסקסואלים.⁴⁹ חוקים דומים ברמה המקומית קיימים **בשני מחוזות נוספים בארגנטינה**. גם **במקסיקו סיטי** אושר ב-2006 חוק המכיר באיחוד אזרחי (Sociedad de Convivencia), הן בין בני זוג ממין שונה והן בין בני זוג מאותו המין, ומעניק להם כמעט את כל הזכויות המשפטיות שמוקנות לזוגות נשואים בתחומי העיר, למעט זכויות אימוץ.

קולומביה

ב-2007 ו-2008 החיל בית המשפט העליון של קולומביה על בני זוג מאותו המין חלק מההטבות הניתנות לזוגות "ידועים בציבור" (uniones de hecho) הגרים ביחד שנתיים לפחות. ב-28 בינואר 2009, בעקבות עתירות שהגישו כמה ארגונים לא ממשלתיים, קיבל בית המשפט העליון החלטה נוספת בעניין זה (החלטה מס' 29 מ-2009), שלמעשה מחילה על בני זוג מאותו המין את כל ההטבות והמחויבויות החלות על בני זוג ידועים בציבור, למעט בתחום האימוץ.⁵⁰

⁴⁸ <http://www.globalgayz.com/country/Uruguay/view/URY/gay-uruguay-news-and-report#article3>, תאריך כניסה: 24 במאי 2009.

⁴⁹ מתוך כתבה באתר החדשות של ה-BBC מיום 22 בדצמבר 2005, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/americas/4081999.stm>, תאריך כניסה: 24 במאי 2009.

⁵⁰ <http://www.globalgayz.com/country/Columbia/COI>, תאריך כניסה: 24 במאי 2009; <http://alainet.org/active/28937&lang=es>, תאריך כניסה: 24 במאי 2009.

